

„MĚSTSKÝ VEŘEJNÝ PROSTOR“ JAKO HLEDIŠTĚ A JEVIŠTĚ – JEHO STABILITA A PROMĚNY

„URBAN PUBLIC SPACE“ AS AUDITORIUM AND STAGE – ITS STABILITY AND TRANSFORMATIONS

Ondřej Beneš, Oldřich Ševčík

PETR KRATOCHVÍL
MĚSTSKÝ VEŘEJNÝ PROSTOR

Praha, Zlatý řez 2015. 188 s.
ISBN 978-80-88033-00-4

Petr Kratochvíl, vědecký pracovník Ústavu dějin umění Akademie věd České republiky, patří ke stálým české architektonické scény. S jeho jménem je spjata řada monografií (mj. *Současná česká architektura a její témata*. Praha, Paseka 2011), dlouhodobá překladatelská činnost (zejména pak Dalibora Veselého: *Architektura ve věku rozdělené reprezentace*. Praha, Academia 2008); v souvislosti s recenzovanou publikací je třeba uvést jím připravený sborník – čítanku překladů „*Architektura a veřejný prostor*“ (Praha, Zlatý řez 2012).

Rem Koolhaas napsal, že to, co dnes architektuře v pozdně moderní společnosti propustované informačními technologiemi zbývá, je akcentování fyzického kontaktu, analogicky se můžeme zeptat: Co „zbývá“ městskému veřejnému prostoru, před jakými úkoly stojí architekti a urbanisté v souvislosti s tématem „*veřejného prostoru*“? Frekvencuje se jak „krize a rozklad veřejného prostoru“, tak hledání jeho nových forem a programů, jak rozklad jeho tradiční funkce, důsledky narůstající mobility, prosazování virtuální komunikace v časovém rozvrhu našeho života, tak hledání nové náplně „*městského veřejného prostoru*“ – vizí pro městské plánování, cest k obnově soudržnosti atd. V každodenním provozu, v tradovaných a současně rozjitřených způsobech našeho života, v banalitách všedního dne se skrývá něco krajně nebanálního – neustálý „útěk do budoucnosti“, narušení temporality atd. Jsme svědky jak krize, tak i renesance veřejného prostoru?

Se schématem „na jedné straně – na druhé straně“ se daleko nedostaneme. Nejen zájem o veřejný prostor, ona „renesance“, ale i mimořádné investice do péče o veřejné prostory dlouhodobě vzrůstají a mají od počátku osmdesátých let 20. století své průkopníky, své dějiny. Je dobré je znát. A nejen to: Chce to koncept, *teorii městského veřejného prostoru*. To se více než zdařilo podle našeho názoru také

proto, že se znovu potvrzuje autorovo specifické místo – vymyká se z běžných, v České republice převažujících „kunsthistorických“ přístupů. Velké téma architektů a urbanistů je Petrem Kratochvílem uchopeno z hlediska řady oborů – filosofie, sociologie, kulturologie, práva atd. – „velký objem faktografie a nadhled“ charakterizuje Kratochvílovu monografii. Publikace nabídne čtenáři jak dějiny a teorii veřejného prostoru, tak interpretaci realizací.

Kniha je rozčleněna do tří hlavních oddílů – segmentů: „Teoretické přístupy k tématu veřejného prostoru“, „Historický vývoj městského veřejného prostoru“ (znalost historie vytváří fundament pro teorii) a „Aktuální problémy, nové formy a nové možnosti současných veřejných prostorů“. V prvních dvou segmentech si autor počíná jako historik, ale díky obeznámenosti s díly Hannah Arendtové, Jürgena Habermase, Richarda Senneta až po Gehla a další, Paula Zuckera, K. Lynche, Ch. Norberga-Schulze, Dalibora Veselého se před čtenářem otevírá přehledné a myšlenkami obsazené panorama „veřejného prostoru“. Je to historie, jak ji potřebujeme znát z hlediska témat, které na nás doléhají ze současnosti! Výběrově uvedeme některé názvy a pojmy z paragrafů třetího segmentu – „netradiční místa pro veřejné prostory“, „Shopping mall a privatizace veřejného prostoru“, „umělecké dílo ve veřejném prostoru“, proměna uzavřených enkláv (opuštěné industriální plochy) ve veřejné prostory a další; je zjevné, že Kratochvílův systematický fakticitou nasycený výklad můžeme číst i jinak: jako malý inspiromat. V Závěru monografie čteme: „Současná města a život v nich jsou jistě výrazně odlišná od minulosti a stejně tak se tedy proměňují městské veřejné prostory a jejich životní náplň. Přesto jejich základní role zůstávají v platnosti a možná se ještě posilují.“ (s. 119) To je věcné konstatování, co se za ním skrývá, můžeme shrnout citací:

jde o „znovudobytí veřejného prostoru a formování jeho široce chápaných obytných kvalit.“ (s. 9)

K *resumé* patří vytčení kladů publikace. Mezi ně náleží to, co bychom nazvali více než evropským rozhledem autora (Petr Kratochvíl těžší ze svého pobytu v USA), ale i vědomým překonáváním českého provincialismu. Dva závěrečné bloky „Příklady realizací ze zahraničí“ a „Příklady realizací z České republiky“ jsou velice instruktivní, jak výběrem příkladů jednotlivých řešení veřejného prostoru, tak textem – pečlivou a podnětnou interpretací. Dodáváme: nejde o žádné povrchní příkládování – architektům a urbanistům, kteří raději „listují“ než čtou, by tyto stránky neměly uniknout – *zde teorie „městského veřejného prostoru“ promlouvá k praxi.*

Výše uvedený sborník překladových textů k „veřejnému prostoru“ editovaný Petrem Kratochvílem byl rozebrán; monografie „Městský veřejný prostor“ má opět kvality, které se prosadí i na hustě obsazeném knižním trhu. Podstatné je, aby svými tématy i interpretacemi, propojením „vysoké“ teorie městského veřejného prostoru a interpretací praktických realizací účinně promlouvala do praxe a urbanismu. Má k tomu všechny předpoklady – budeme věřit: *kultivaci teorie veřejného městského prostoru bude stále více provázet kultivace realizací městského veřejného prostoru.*